

Briuselis, 2021 m. rugsėjo 29 d.
(OR. en)

12315/21

LIMITE

CT 123
ENFOPOL 335
COSI 175
JAI 1029
COTER 118
COPS 335
COASI 144
CORDROGUE 40
RELEX 805
CFSP/PESC 872

PRANEŠIMAS

nuo: ES kovos su terorizmu koordinatoriaus

kam: Nuolatinių atstovų komitetui / Tarybai

Ankstesnio
dokumento Nr.: ST 11556/1/21 REV 1

Dalykas: Afganistanas: kovos su terorizmu veiksmų planas

2021 m. rugpjūčio 31 d. ES Taryba (teisingumo ir vidaus reikalai) nurodė: „ES ir jos valstybės narės dės visas pastangas, jog užtikrintų, kad dėl padėties Afganistane nekiltų naujų grėsmių ES piliečių saugumui.“ 2021 m. rugsėjo 17 d. ES Taryba (užsienio reikalai) nurodė: „neleisti Afganistanui tapti terorizmo priėmimo, finansavimo ar eksporto į kitas šalis baze. Turi būti dedamos visos pastangos siekiant užtikrinti, kad Talibanas nutrauktų visus tiesioginius ir netiesioginius ryšius su tarptautiniu terorizmu.“

Aptariamame kovos su terorizmu veiksmų plane nustatomos veiksmų sritys, kuriose ES ir jos valstybės narės galėtų laiku parengti ir sutelkti esamas priemones, kad būtų numatomos ir šalinamos terorizmo grėsmės ES vidaus saugumui, galinčios kilti Talibanui perėmus valdžią Afganistane.

Kovos su terorizmu veiksmų planas parengtas veiksmus koordinuojant su Komisijos tarnybomis, EIVT, pirmininkaujančia valstybe nare ir atitinkamomis ES TVR agentūromis. Jame pateikiamos 23 rekomendacijos dėl veiksmų, suskirstytos į keturias sritis: I) saugumo patikrinimai: užkirsti kelią įsiskverbimui; II) strateginė žvalgyba / strateginis prognozavimas: neleisti, kad Afganistanas taptų saugiu teroristinių grupių prieglobsčiu; III) stebėti propagandą ir mobilizavimą ir su jais kovoti; IV) kovoti su organizuotu nusikalstamumu kaip teroristų finansavimo šaltiniu.

Visose šiose srityse bus labai svarbu glaudžiai bendradarbiauti su tarptautiniais partneriais. Kovos su terorizmu veiksmų planas ir jo įgyvendinimas po šešių mėnesių bus peržiūrėti konsultuojantis su Terorizmo darbo grupe ir COTER darbo grupe, o po to tokia peržiūra bus atliekama kas šešis mėnesius. Komisija raginama išnagrinėti galimybę sutelkti esamas finansines priemones šio veiksmų plano įgyvendinimui remti.

I. Saugumo patikrinimai: užkirsti kelią teroristų įsiskverbimui į ES

Svarbu, kad prie ES išorės sienų ir sprendimų dėl prieglobsčio suteikimo, vizų išdavimo ir kitų atitinkamų procesų metu būtų **atliekami savalaikiai ir sustiprinti saugumo patikrinimai**.

Tikslas – veiksmingai nustatyti asmenis, kurie kelia arba gali kelti pavojų ES vidaus saugumui, ir išvengti teroristų įsiskverbimo į ES. Informacija reikia keistis laiku ir koordinuotai, kad atitinkamoms kompetentingoms nacionalinėms institucijoms keičiantis su terorizmu susijusia informacija arba su asmenimis susijusia informacija būtų išvengta bet kokių trūkumų. Tai visų pirma taikoma teisėsaugos ir kitų saugumo institucijų vykdomam keitimuisi informacija su prieglobsčio ir migracijos institucijomis. Reikėtų atsižvelgti į visą apie asmenį turimą aktualią informaciją.

Rekomendacijos dėl veiksmų:

1. Valstybių narių kompetentingos institucijos turi optimizuoti savo vykdomus **sistemingus** prie ES išorės sienų atvykstančių Afganistano piliečių ar preziumuojamų Afganistano arba kitų valstybių piliečių, kurie atvyko iš Afganistano arba kurie teigia, kad atvyko iš Afganistano¹, biografinių ir biometrinių duomenų **patikrinimus**. Šie patikrinimai turi būti atliekami naudojantis visomis atitinkamomis duomenų bazėmis (SIS, EURODAC (patikra ir registravimas), Europolo sistemomis ir duomenų bazėmis, ECRIS-TCN², VIS, Interpolo duomenų bazėmis³), **laikantis tokioms paieškoms keliamų esamų teisinių reikalavimų**. Taip pat turėtų būti naudojama Priumo sistema remiantis atitinkama informacija valstybių narių policijos duomenų bazėse. Kai aktualu, taip pat turėtų būti naudojama keleivio duomenų įrašais (PNR) ir išankstine informacija apie keleivius (API). Taip pat svarbu užtikrinti tinkamą bendradarbiavimą su NATO dėl, visų pirma, BICES duomenų bazės naudojimo kovos lauko informacijai iš Afganistano ir kitų karo zonų gauti. Kai tai teisiškai ir praktiškai įmanoma, pirmiau minėti saugumo patikrinimai turėtų būti atliekami prieš atitinkamam asmeniui kertant valstybės narės ES išorės sieną, t. y. – kilmės ar tranzito šalyje. Tai turėtų būti taikoma ir teisėtiems būdams atvykti į ES, pavyzdžiui, šeimos susijungimo atvejais.

¹ Įskaitant tuos, kurie buvo evakuoti į ES.

² ECRIS-TCN yra viešųjų pirkimų etape ir tikimasi, kad visapusiškai veikti ji pradės iki 2022 m. pabaigos.

³ Konkrečiai: vardinių duomenų bazė; pavogtų ir pamestų kelionės dokumentų duomenų bazė (SLTD); užsienio teroristų kovotojų duomenų bazė (FTF); automatinė pirštų atspaudų identifikavimo sistema (AFIS); su pranešimais susijusių kelionės dokumentų duomenų bazė (TDAWN).

2. **Valstybių narių kompetentingos institucijos turi toliau ir dar intensyviau laiku keistis informacija** ir toliau bei dar daugiau investuoti į išteklius, būtinus galimiems teroristams nustatyti, atsekti, stebėti ir sulaikyti. Tai taikoma visų asmenų, į ES⁴ atvykstančių iš Afganistano regiono, atžvilgiu. Šiame darbe turi būti remiamasi pastangomis, dedamomis užsienio teroristų kovotojų, keliaujančių į Siriją ir Iraką ir iš jų, srityje. Valstybių narių prašymu Europolas gali padėti šiame procese – patikrinti savo duomenų bazes ir pateikti turimą papildomą informaciją. Tai taip pat padėtų kovoti su grėsme, kurią kelia iš Afganistano keliaujantys užsienio teroristai kovotojai⁵.
3. Kad būtų galima laikytis bendro požiūrio dėl sustiprintų saugumo patikrinimų, Terorizmo darbo grupė turi glaudžiai bendradarbiaudama su kitomis atitinkamomis Tarybos darbo grupėmis parengti **protokolą**, kuriuo būtų nustatyta vienoda procedūra ir kurį patvirtintų Operatyvinio bendradarbiavimo vidaus saugumo srityje nuolatinis komitetas (COSI). Pagal šį protokolą ES agentūros (Europolas, *Frontex*), neviršydamos savo atitinkamų įgaliojimų ir valstybėms narėms paprašius, turėtų padėti kompetentingoms nacionalinėms institucijoms, visų pirma pasitelkdamos atitinkamus ekspertus ir sudarydamos sąlygas naudotis vertėjų žodžiu, kultūrų tarpininkų paslaugomis, įranga ir priemonėmis, kad sudarytų palankesnes sąlygas gauti greitą ir tiesioginę prieigą prie šių agentūrų specialių duomenų bazių. Toks protokolas nepažeidžia principo, kad kiekviena valstybė narė išlieka atsakinga už savo nacionalinį saugumą.

⁴ Įskaitant tuos, kurie buvo evakuoti į ES.

⁵ Stebėsenos grupė ir toliau laiko, kad užsienio teroristų kovotojų yra apie 8 000–10 000, daugiausia, be kita ko, iš Vidurinės Azijos, Rusijos Federacijos Šiaurės Kaukazo regiono, Pakistano ir Kinijos Sindziango uigūrų autonominio rajono. Nors dauguma visų pirma yra susiję su Talibanu, daugelis jų taip pat remia „Al-Qaida“. Kiti yra ISIL sąjungininkai arba jai prijaučią. JT ataskaita S/2021/486.

4. **Europol, Europos sienų ir pakrančių apsaugos agentūra (Frontex) ir Europos prieglobsčio paramos biuras (EASO)** turi pradėti rengti organizacines priemones, kad valstybių narių prašymu prie ES išorės sienų būtų galima įvesti, pavyzdžiui, patikrą, apklausas⁶ ir pirštų atspaudų ėmimą. Šios agentūros tai turi atlikti neviršydamos atitinkamų savo įgaliojimų, kad būtų užtikrintas greitas dislokavimas ir įgyvendinimas, ypač tuo atveju, jei dėl padėties Afganistane atvykstančių asmenų būtų itin daug. Galėtų būti parengti bendri rizikos rodikliai, kurie galėtų būti naudojami vykdant sienų kontrolę. Taip pat būtų galima apsvarstyti galimybę laikytis migrantų antplūdžio valdymo požiūrio, numatant skirtingų sričių specialistų grupių dalyvavimą. Europol, atitinkamai bendradarbiaudamas su kitomis agentūromis, galėtų pradėti pakviestųjų pareigūnų mokymus. Pastarieji galėtų būti greitai dislokuoti prie išorės sienos, kad prireikus būtų galima atlikti antros linijos saugumo patikrinimus. Atitinkamas kalbas (puštūnų / dari) mokantys vertėjai žodžiu ir kultūrų tarpininkai jau galėtų būti identifikuoti, taip pat jau galėtų būti atliktas jų patikimumo patikrinimas. Be to, galėtų būti atliktas parengiamasis darbas, kad būtų galima greitai imti teikti tokias paslaugas. Turi būti valdomas įdarbinimas⁷, laikantis atitinkamų agentūrų įgaliojimų procedūrų ir reikalavimų.
5. Siekiant veiksmingiau tikrinti iš Afganistano evakuotus asmenis ir nustatyti prie ES išorės sienų iš Afganistano atvykstančius asmenis, kurie gali kelti grėsmę ES vidaus saugumui, ir atsižvelgiant į poreikį gerinti saugumo patikrinimus ir keitimąsi informacija, labai svarbu, kad kompetentingoms nacionalinėms institucijoms ir Europolui būtų prieinama naujausia **kovos lauko informacija**. JAV vyriausybė ir ES valstybės narės, taip pat Europolas ir Eurojustas užmezgę kontaktus, nustatė ryšių palaikymo kanalus ir procedūras, skirtus keitimuisi kovos lauko informacija, be kita ko, informacija iš Afganistano. Vis dar labai svarbu pašalinti informacijos spragas ir užtikrinti kuo geresnes galimybes gauti visą aktualią kovos lauko informaciją iš Afganistano.

⁶ Jei norima padėti nacionalinėms institucijoms rinkti informaciją, kuri padėtų padidinti pajėgumą reaguoti, pvz., kalbant apie teroristus kovotojus, aktualios yra ir *Frontex* vykdomos apklauso ir patikros.

⁷ Pavyzdžiui, darbuotojus parenkant iš kvalifikuotų ir patikimumo atžvilgiu patikrintų Afganistano piliečių, kurie buvo evakuoti į Europą ir Afganistane jau yra dirbę ES ar valstybėms narėms.

Taip pat labai svarbu užtikrinti, kad atitinkami duomenys būtų įtraukiami į Šengeno informacinę sistemą (SIS) laikantis COSI patvirtintų procedūrų^{8 9}. Duomenų rinkiniai turi būti pakankamai kokybiški ir apimti reikiamus raidinius skaitmeninius duomenis¹⁰.

6. Saugumo patikrinimai, susiję su **JAV** į Vakarų Balkanus **evakuotais Afganistano piliečiais**, yra taip pat svarbūs ES saugumui. Turėtų būti siekiama, kad JAV vyriausybė suteiktų aiškumo dėl numatyto Afganistano piliečių, kuriuos JAV tranzitu atgabeno į ES ir Vakarų Balkanus, patikimumo patikrinimo prieš jiems toliau vykstant į JAV proceso. Tai pasakytina apie, pavyzdžiui, taikytinas procedūras, terminus, tolesnius procesus, susijusius su atmestais prašymais išduoti vizą atvykti į JAV. Savo ruožtu tai leis geriau įvertinti galimą poveikį ES valstybių narių saugumui. Asmenų, kurie buvo tranzitu atgabenti į Vakarų Balkanus ir kuriems nebuvo išduota viza atvykti į JAV, atveju JAV vyriausybės turėtų būti paprašyta pasidalyti su valstybių narių institucijomis ir (arba) Europolu jų asmens ir biometrinius duomenimis, taip pat tokių prašymų atmetimo priežastimis. Ši informacija suteiks teisinį pagrindą registruoti šiuos asmenis SIS, jei tenkinamos atitinkamos sąlygos. Be to, JAV pagalba yra labai svarbi tikrinant Afganistano piliečius, kurie yra ES esančiose JAV bazėse, tačiau paprašė prieglobsčio ES valstybėse narėse.
7. Reikia įvertinti, kaip elgtis su Afganistano piliečiais arba kitų valstybių piliečiais, kilusiais iš Afganistano, kurie pasiekė ES (pavyzdžiui, evakuacijos skrydžiais) ir kurių atveju **esama požymių ar įrodymų, kad jie kelia grėsmę saugumui**. Reikėtų tinkamai atsižvelgti į padėtį Afganistane. Turėtų būti išnagrinėta galimybė dalytis svarbia informacija, kai įmanoma, įskaitant kovos lauko informaciją, kad būtų galima atlikti tyrimus ir vykdyti galimą šių asmenų baudžiamąjį persekiojimą.

⁸ „Nustatyti trečiųjų šalių informacijos apie įtariamus užsienio teroristus kovotojus vertinimo ir galimo įvedimo į Šengeno informacinę sistemą procesą“ (dok. 13037/20). Šis procesas taip pat būtų taikytinas tvarkant informaciją iš trečiųjų šalių, susijusių su įtariamaisiais teroristais iš Afganistano.

⁹ Šiuo metu deramasi dėl Europolo ir SIS reglamentų.

¹⁰ Kai tik pradės veikti naujoji SIS (2022 m. pradžioje), bus galima įvesti perspėjimus, kuriuose bus tik pirštų atspaudų duomenys.

Eurojostas turėtų remti valstybes nares tokio baudžiamojo persekiojimo srityje. EASO, pasitelkdama mokymus ir konkrečioms šalims, įskaitant Afganistaną, skirtas priemones, padeda prieglobsčio administravimo institucijoms nustatant prieglobsčio prašytojus, kuriems gali būti taikytina viena iš pabėgėlio statuso nesuteikimo nuostatų¹¹. Gairės dėl pabėgėlio statuso nesuteikimo pagrindų taikymo prieglobsčio prašytojų iš Afganistano (įskaitant, pvz. galimus teroristus) atžvilgiu taip pat pateikiamos EASO šalių gairėse dėl Afganistano.

II. Strateginė žvalgyba / strateginis prognozavimas: neleisti, kad Afganistanas taptų saugiu teroristinių grupių prieglobsčiu

Esama pavojaus, kad Talibanas ir toliau palaiko savo glaudžius ryšius su „Al-Qaida“¹² ir suteikia „Al-Qaida“ (ir kitoms teroristinėms grupėms) galimybę išlaikyti įtaką ir vystyti veiklą Afganistane. Tai turėtų būti atidžiai stebima ir reguliariai vertinama. Net jeigu „Al Qaida“ ir turėtų kurį laiką išlikti nepastebima ir nevykdyti išorės veiksmų, kurie galėtų būti tiesiogiai susieti su jos buvimu Afganistane, „Al-Qaida“ vis tiek turėtų saugų prieglobstį ir laiko, per kurį galėtų atkurti savo vadovybę, taip pat turėtų galimybę vesti ir įkvėpti savo pasekėjus.

Taip pat turėtų būti stebima tebesitęsianti ISIS grupuotės „Khorasan“ (IS-K) veikla Afganistane. Nebūnant vietoje Afganistane, gauti svarios ir patikimos žvalgybos informacijos apie teroristinių grupuočių ir su jomis susijusių subjektų veiklą bus didelis iššūkis. Labai svarbu keistis strategine informacija ir reguliariai konsultuotis su svarbiausiais partneriais.

¹¹ EASO informacijos apie kilmės šalis ataskaitose pateikiama bendra pagrindinė informacija ir konkreti informacija apie konflikto dalyvius.

¹² Remiantis JT informacija (2021 m. birželio 1 d. Sankcijų stebėsenos grupės ataskaita JT Saugumo Tarybai), dok. S/2021/486), nuo susitarimo pasirašymo 2020 m vasario mėn. Talibanas ir toliau palaikė savo glaudžius ryšius su „Al-Qaida“ ir toliau leido „Al-Qaida“ išlaikyti įtaką Afganistane.

Rekomendacijos dėl veiksmų:

8. Valstybės narės turi savanoriškai, tačiau remdamosi įsipareigojimais per ES žvalgybos ir situacijų centrą (EU INTCEN) dalytis strategine **žvalgybos informacija apie terorizmo grėsmę**, kylančią dėl įvykių Afganistane. INTCEN turėtų užtikrinti, kad būtų intensyvinamas ataskaitų rengimas siekiant įvertinti teroristinių grupuočių įtaką ir jų veiklą Afganistane. Tokios ataskaitos taip pat turėtų apimti šių teroristinių grupuočių finansavimą ir užsienio teroristų kovotojų dalyvavimą. Europolas turėtų būti skatinamas remti valstybių narių nacionalinių institucijų pastangas stebėti teroristų judėjimą tarp ES ir Afganistano, be kita ko, pasitelkiant ES internetinės informacijos žymėjimo padalinį. Reikia užtikrinti procedūras ir mechanizmus siekiant suburti visus susijusius subjektus, kad būtų užtikrintas operatyvus, visapusiškas ir koordinuotas ES atsakas. Laikantis ES *acquis* pagrindinių teisių, įskaitant privatumą, srityje turėtų būti toliau stiprinamas dalijimasis strategine informacija su patikimais trečiųjų šalių partneriais teroristinių grupių saugaus prieglobsčio Afganistane ir susijusių grėsmių klausimu.
9. Europolui turėtų būti teikiama parama, kad jis galėtų aprūpinti darbuotojais savo **ES internetinės informacijos žymėjimo padalinį**, įdarbindamas puštūnų / dari / urdu / persų kalbomis kalbančius asmenis. Šių kalbų mokėjimas yra specializuoti įgūdžiai, kuriuos turinčių darbuotojų šiuo metu Europolas neturi. Tikslas būtų stebėti socialinius tinklus ir kitus šaltinius, įskaitant informaciją apie galimus raginimus teroristams judėti į Afganistaną ir iš jo. Siekiant palengvinti tokius įgūdžius turinčių asmenų įdarbinimą ES TVR agentūrose, galėtų būti apsvarstyta galimybė sukurti **ES lygmens patikimumo požiūriu patikrintų kalbų specialistų rezervą** (įskaitant evakuotus buvusius ES delegacijos Kabule darbuotojus ir panašius vietinius darbuotojus).

10. ES turi **stiprinti dialogą, skatinti keitimąsi strategine informacija ir užtikrinti glaudesnę sąveiką** su kai kuriomis iš tų šalių, kurios yra Afganistano kaimynystėje, taip pat su regiono šalimis, atitinkamomis Persijos įlankos bendradarbiavimo tarybos šalimis ir pasaulio mastu su tomis šalimis, kurios turi prieigą prie informacijos apie Afganistaną. Reikia visapusiškai pasinaudoti „regionine politine bendradarbiavimo su Afganistano kaimyninėmis šalimis platforma“, kurią, kaip nuspręsta 2021 m. rugsėjo 3 d. įvykusiame Gymnich posėdyje, turi sukurti EIVT ir kuri turėtų apimti kovos su terorizmu aspektą. Tai taip pat apima Europos komandos iniciatyvos, kuria siekiama spręsti priverstinio gyventojų persikėlimo regione klausimą, veiklos pradėjimą. Be to, turi būti taikomos esamos priemonės. Tarp tokių priemonių turėtų būti ES dialogai kovos su terorizmu klausimais su regiono šalimis, kurie turėtų būti remiami labiau sutelkiant ES kovos su terorizmu pajėgumų stiprinimo priemones ir per ES kovos su terorizmu ekspertų (atrinktose ES delegacijose) tinklą. Turėtų būti išnagrinėta galimybė siųsti papildomų ES kovos su terorizmu ekspertų į ES delegacijas regione, jei leidžia biudžeto galimybės¹³. Pagalba pabėgėlius iš Afganistano priimančioms kaimyninėms šalims taip pat padėtų užkirsti kelią stovyklų gyventojų radikalizacijai. Tokios pagalbos pavyzdžiai galėtų būti švietimas, pragyvenimo šaltinių užtikrinimas ir geros humanitarinės ir saugumo sąlygos.

¹³ Šiuo metu regione ES kovos su terorizmu ekspertų pareigybės yra Pakistane ir Kirgizijoje Vidurinei Azijai.

11. Svarbus informacijos šaltinis galėtų būti JT sistema ir kiti **daugiašaliai kanalai**. ES ir valstybės narės turi toliau remti aukštos kokybės JT ataskaitų dėl teroristinių grupių buvimo ir veiksmų Afganistane rengimą. Jos taip pat turėtų teikti atitinkamą informaciją UNOCT, UN CTED ir JT Saugumo tarybos komitetui pagal rezoliucijas 1267 (1999), 1989 (2011) ir 2253 (2015) dėl ISIL („Da‘esh“), „Al-Qaida“ ir susijusių asmenų, grupių, įmonių ir subjektų. ES taip pat turėtų angažuotis politiniu lygmeniu ir stengtis gauti informacijos ir siekti veiksmų koordinavimo per Tarptautinę kovos su „Da'esh“ koaliciją ir Pasaulinį kovos su terorizmu forumą. Be to, ES turi bendradarbiauti su G7, kad būtų skatinamas keitimasis informacija. Vykdam šiuos mainus buvo pradėta rengti informacija apie Afganistane paliktą saugumo įrangą. Bus nagrinėjama tolesnio bendradarbiavimo su NATO galimybė, visapusiškai atsižvelgiant į NATO pagrindinius įgaliojimus.
12. ES ir jos valstybės narės turi apsvarstyti ir kartu su tarptautiniais partneriais išnagrinėti būdus, kaip veiksmingiausiai būtų galima Talibanui pateikti aiškius ir nediskutuotinus reikalavimus **nesuteikti teroristinėms grupuotėms saugaus prieglobsčio Afganistano teritorijoje** ir kaip būtų galima stebėti galimų įsipareigojimų vykdymą. Neužbėgant už akių diskusijoms dėl Talibano vyriausybės pripažinimo ir paramos vystymuisi atnaujinimo, saugaus prieglobsčio klausimas turi būti šių svarstymų dalis.

III. **Stebėti propagandą ir mobilizavimą ir su jais kovoti**

Talibano įvykdytas valdžios perėmimas suteikė postūmį propagandai ir peržengdamas Afganistano auditorijos ribas mobilizavo paramą teroristams ir islamistams ekstremistams visame pasaulyje, įskaitant Europą. Įvykiai Afganistane rodo, kaip svarbu tarptautiniu mastu kovoti su ekstremistinės islamistinės ideologijos plitimu.

Rekomendacijos dėl veiksmų

13. ES INTCEN ir Europolo ES internetinės informacijos žymėjimo padalinys turi **stebėti** Talibano valdžios perėmimą Afganistane, atsižvelgiant į **pasaulinę terorizmo ir islamistų ekstremistinės propagandos padėtį**, įskaitant poveikį tiems Europoje esantiems asmenims, kuriems gresia radikaliacijos rizika, **ir pateikti analizę**. Talibanas, taip pat „Al-Qaida“ būstinė ir su ja susiję subjektai gali vykdyti strateginės komunikacijos kampanijas, skirtas islamistų ekstremistų naratyvams kurti ir skleisti. Juos reikia stebėti, be kita ko, socialiniuose tinkluose. Tai apima Talibano politikos moterų ir mergaičių atžvilgiu, taip pat Talibano vykdomo saviraiškos, religijos ir pan. laisvės neigimo – o tai gali turėti neigiamą poveikį Europoje – stebėseną. Stebėseną taip pat turėtų apimti galimus „Da’esh“ bandymus pasinaudoti padėtimi Afganistane, kad padidintų ISIS grupuotės „Khorasan“ matomumą ir patrauklumą, taip pat galimą smurtinį dešiniojo ir kairiojo sparno ekstremistinį diskursą reaguojant į pokyčius po Talibano įvykdyto valdžios perėmimo.
14. Reikia apsvarstyti poveikį ir kitą analizę, paramą **atsvaros naratyvų** rengimui ir keitimuisi geriausios praktikos pavyzdžiais, be kita ko, pasitelkiant Informacijos apie radikalizaciją tinklą (RAN) ir ES strateginės komunikacijos skyrių Europos išorės veiksmų tarnyboje **komunikacijos strategijų** atžvilgiu. Taip pat reikalingas tinkamas socialinės žiniasklaidos bendrovių atsakas ir bendradarbiavimas su jomis. Tikslas – užtikrinti, kad teroristinis turinys¹⁴ ir neapykantos retorika internete būtų pašalinti. Reikia užtikrinti nuolatinę politinę paramą valstybėms narėms, siekiant padėti plėtoti jų strateginės komunikacijos pajėgumus ir didinti informuotumą apie komunikacijos iššūkius. Be to, reikia apsvarstyti galimybę remti strateginės komunikacijos projektus ir atsvaros naratyvinius projektus regione. RAN turėtų rinkti ir pritaikyti esamus gerosios praktikos pavyzdžius atsvaros naratyvų srityje ir, jei įmanoma, sukurti valstybėms narėms skirtą priemonių rinkinį. Valstybės narės gali skatinti Afganistano kilmės asmenis dalyvauti su atsvaros naratyvu susijusiose pastangose. Valstybės narės turėtų glaudžiai bendradarbiauti su savo vietos valdžios institucijomis, kad paremtų radikalizacijos požiūriu pažeidžiamus asmenis, įskaitant Afganistano kilmės asmenis.

¹⁴ Reikėtų paspartinti pasirengimą taikyti reglamentą dėl teroristinio turinio internete.

15. Jau dešimtmečiais afganistaniečiai susiduria su iš išorės remiamu ekstremistinės islamistinės ideologijos skleidimu. Dėl **islamistinės ekstremistinės ideologijos plitimo ir įtakos** tiek regione, tiek visame pasaulyje reikia išsamiai įvertinti, kaip kovoti su šia problema ir kaip šias pastangas būtų galima labiau integruoti į ES užsienio politiką. Tolesnis ES angažavimasis su Saudo Arabija siekiant sumažinti islamistinę ekstremistinę prozelitizmą gali padėti prisidėti prie šių pastangų. Panašūs dialogai, įskaitant vedamus paraleliai su reguliariais dialogais kovos su terorizmu klausimais, galėtų būti inicijuoti, glaudžiai koordinuojant veiksmus su valstybėmis narėmis, su šalimis, kuriose tarptautiniu mastu vykdoma ekstremistinės islamistinės ideologijos propagavimo veikla. Šis klausimas taip pat gali būti įtrauktas į dialogą su regioninėmis organizacijomis. Atitinkamos Tarybos darbo grupės turėtų įvertinti rekomendacijas dėl ES požiūrio, pateiktas dviejuose Komisijos tarnybų neseniai paskelbtuose tyrimuose dėl fundamentalistinio islamo / salafizmo plitimo Sahelyje ir Vakarų Afrikoje¹⁵. Itin svarbu stiprinti Inicijatyvinio delegacijų klausimų komiteto (EUDEL) ir kovos su terorizmu ekspertų ataskaitų teikimą, integruojant atitinkamai į paramos vystymuisi programas ir bendradarbiavimą su atitinkamomis BSGP misijomis regione. Tai turi būti daroma laikantis tų misijų pagrindinių įgaliojimų. Taip pat reikia apsvarstyti galimybę atlikti tolesnius ekspertų tyrimus. Tai savo ruožtu sudarys palankesnes sąlygas priimti informacija pagrįstus sprendimus.

IV. **Kovoti su organizuotu nusikalstamumu kaip teroristų finansavimo šaltiniu**

Manoma, kad Talibanas kontroliuoja didžiąją dalį opijaus gamybos ir aguonų auginimo Afganistane. Šis verslas laikomas vienu iš pagrindinių pajamų šaltinių. Taip pat manoma, kad Talibanas dalyvauja sintetinių narkotikų gamyboje ar prekyboje. Opijaus gamybos padidėjimas Afganistane daro tiesioginę įtaką heroino prieinamumui ES rinkose, į kurias heroinas patenka daugiausia Balkanų maršrutu.

¹⁵ Preliminariai numatyta, kad diskusija COTER darbo grupėje vyks 2021 m. gruodžio mėn.

Tačiau pastaruoju metu jis taip pat patenka pietiniu maršrutu, per Rytų ir Pietų Afriką¹⁶. Pastaraisiais metais efedrino ekstrahavimas¹⁷ ir metamfetamino gamyba Afganistane sparčiai augo¹⁸. Atsiranda įrodymų, kad Talibano grupės tuo naudojasi savo veiklai finansuoti¹⁹.

Ginkluotė²⁰, užgrobeta Talibano po JAV ir sąjungininkių pajėgų pasitraukimo ir paimta iš Afganistano saugumo pajėgų, kelia didžiausią grėsmę vidutinės trukmės ir ilguoju laikotarpiu. Taip yra todėl, kad ja galėtų būti prekiaujama siekiant gauti pajamų arba ja galėtų būti naudojama siekiant remti Afganistane ir už jos ribų veikiančius organizuotų nusikaltėlių tinklus ir teroristų grupes, kad būtų galima pradėti išpuolius prieš Vakarų taikinius. Kaip ir Sirijoje bei Irake, teroristai gali sunaikinti antikvarinius daiktus propagandos tikslais arba juos neteisėtai parduoti finansiniais tikslais. Neteisėtas migrantų gabenimas / prekyba žmonėmis yra potencialus terorizmo finansavimo šaltinis, kurį organizuotos nusikalstamos grupės gali naudoti siekdamos sudaryti palankesnes sąlygas teroristams įsiskverbti į ES. Siekiant užkirsti kelią vis didesniai teroristinių grupių, susijusių su Afganistanu ir Talibanu, finansavimui, turėtų būti sprendžiamas visų galimų pajamų, susijusių su prekybos žmonėmis veikla, klausimas.

Rekomendacijos dėl veiksmų:

16. **Europol** turėtų stebėti ir vertinti galimą su padėtimi Afganistane susijusios nusikalstamumo rizikos poveikį ir raidą ES saugumo atžvilgiu ir parengti patobulintą ir atnaujintą kriminalinės žvalgybos informacijos apžvalgą.

¹⁶ 2019 m. Europos narkotikų ir narkomanijos stebėsenos centro (EMCDDA) 2019 m. ES narkotikų rinkų ataskaita, paskelbta https://www.emcdda.europa.eu/publications/joint-publications/eu-drug-markets-report-2019_en.

¹⁷ Dėmesys nukreiptas į Afganistaną, kiek tai susiję su nauju metamfetamino pirmtako – efedrino – ekstrahavimo iš efedros augalo, augančio kalnuotuose šalies regionuose, metodu.

¹⁸ Net jei paaiškėtų, kad iki šiol poveikis ES rinkoms buvo ribotas, tikėtina, kad Talibanas pasinaudos šia verslo galimybe.

¹⁹ Afganistano, kaip efedrino ir metamfetamino gamintojo ir tiekėjo, vaidmens nauji įrodymai <https://www.emcdda.europa.eu/system/files/publications/13410/emcdda-methamphetamine-in-Afghanistan-report.pdf>

²⁰ Tai apima ir naktinio matymo akinius.

17. Teikdamas ataskaitas dėl su Afganistanu susijusių terorizmo grėsmių, ES **INTCEN** turi toliau teikti ataskaitas dėl su terorizmu susijusio organizuoto nusikalstamumo ir susijusių klausimų. Reikia atkreipti dėmesį į paliktą ginkluotę, karinę ir specialią įrangą, kurios atveju esama pavojaus, kad teroristinės grupuotės ją panaudos išpuoliams, be kita ko, Europoje.
18. **Prekyba narkotikais:** Europolas ir Europos narkotikų ir narkomanijos stebėsenos centras (EMCDDA) pagal savo atitinkamus įgaliojimus ir bendradarbiaudami su kitais suinteresuotaisiais subjektais, pavyzdžiui, Jungtinių Tautų narkotikų kontrolės ir nusikalstamumo prevencijos biuru (UNODC), kitomis ES agentūromis, pavyzdžiui, FRONTEX, regiono šalimis ir kitais tarptautiniais partneriais, turėtų įvertinti įvykių Afganistane poveikį narkotikų gamybai ir prekybai jais. Ypatingas dėmesys turėtų būti skiriamas jų poveikiui ES narkotikų rinkai. Šiuo atžvilgiu reikia išnagrinėti galimus trumpalaikius ir vidutinės trukmės scenarijus. Atliekant šį vertinimą taip pat būtų galima nustatyti, kaip stiprinti stebėsenos pajėgumus, kad būtų remiamas ir didinamas pasirengimas ir galimas atsakas²¹ į būsimus pokyčius ir iššūkius Afganistane ir regione. Be to, šiame vertinime daug dėmesio turėtų būti skiriama tam, kaip analizuoti sąsajas su nusikaltėlių tinklais ir kaip tai gali sudaryti sąlygas teroristinei veiklai. Atliekant šį vertinimą visų pirma turėtų būti atsižvelgiama į opiatų, kanapių ir metamfetaminų gamybą ir neteisėtą prekybą jais, taip pat į prekybos pirmtakais srautą į šį regioną. Bus svarbu užtikrinti pakankamus išteklius Europolui, taip pat sudaryti sąlygas EMCDDA suteikti aiškius įgaliojimus ir pakankamai išteklių šiai veiklai vykdyti, visų pirma atsižvelgiant į planuojamą EMCDDA įgaliojimų peržiūrą.

²¹ ES kovos su prekyba narkotikais (EU-ACT) programa, sukurta pagal priemonę, kuria prisidedama prie stabilumo ir taikos, skirta kovai su prekyba heroinu regione ir prekybos juo srautą į Afrikos rytinę pakrantę. Reikėtų apsvarstyti galimybę tęsti šią programą, kurioje dalyvauja vietos komandos Pakistane, Ukrainoje, Gruzijoje ir Tanzanijoje.

Vykdamas EMPACT²² operatyvinę veiklą, susijusią su narkotikų gamyba ir prekyba jais, ypatingas dėmesys ir toliau turėtų būti skiriamas Afganistanui ir kaimyninėms šalims. Šiuo atžvilgiu daugiausia dėmesio turėtų būti skiriama vykdomam 2022 m. operatyvinių veiksmų planų rengimui. Taip pat reikėtų išnagrinėti galimybę padidinti ES paramą sienų saugumui regione stiprinti, pavyzdžiui, pagal iniciatyvą „Vidurinės Azijos šalių ir Afganistano sienų valdymo programa“ (BOMCA). Be to, reikia mobilizuoti Šilko kelio šalims skirtą regioninę Integruoto sienų valdymo programą²³.

19. ES turėtų raginti Afganistaną laikytis savo įsipareigojimų pagal JT bendrąją narkotinių medžiagų konvenciją, visų pirma dėl opiumo aguonų auginimo, ir pagal JT konvenciją dėl kovos su neteisėta narkotinių priemonių ir psichotropinių medžiagų apyvarta²⁴. Neužbėgdama už akių debatams dėl Talibano vyriausybės pripažinimo ir paramos vystymuisi atnaujinimo, ES, glaudžiai bendradarbiaudama su visais atitinkamais regioniniais ir tarptautiniais suinteresuotaisiais subjektais, visų pirma UNODC, galėtų išnagrinėti būdus, kaip nukreipti Afganistano ekonomiką nuo jos priklausomybės nuo neteisėto narkotinių augalų auginimo ir prekybos narkotikais, tiek taikant paskatas (pvz., ekonomines paskatas nuo aguonų auginimo priklausantiems ūkininkams ir įgyvendinant alternatyvias vystymosi programas), tiek taikant griežtesnes reglamentavimo sistemas (pavyzdžiui: veiksmingas laipsniškas aguonų auginimo ir prekybos opiatais ir sintetiniais narkotikais draudimas pagal atitinkamas JT konvencijas ir Visuotinę žmogaus teisių deklaraciją; konkretūs veiksmai siekiant išardyti neteisėtas laboratorijas ir prekybos narkotikais tinklus). Atitinkamos Komisijos tarnybos turėtų apsvarstyti galimybę remti alternatyvias vystymosi priemones, kad būtų užtikrintas ūkininkų pragyvenimas. Be to, Komisija turi imtis atsargumo priemonių, kad būtų išvengta bet kokio netinkamo lėšų panaudojimo.

²² EMPACT yra Europos kovos su nusikalstamumo grėsmėmis daugiadalykė platforma. EMPACT kovoja su svarbiausiomis grėsmėmis, kurias kelia organizuotas ir sunkių formų tarptautinis nusikalstamumas, darantis poveikį ES. 2021 m. gegužės mėn. ES priėmė 10 EMPACT prioritetų (pvz., prekyba narkotikais ir šaunamaisiais ginklais ir organizuotas turtinis nusikalstamumas), kurie turi būti įgyvendinti 2022–2025 m.

²³ 12 mln. EUR vertės programa, kurią įgyvendina Tarptautinis migracijos politikos vystymo centras (ICMPD).

²⁴ Atitinkamos JT konvencijos yra šios: 1961 m. Bendroji narkotinių medžiagų konvencija su pakeitimais, padarytais 1972 m. protokolu, 1971 m. Psichotropinių medžiagų konvencija ir 1988 m. Jungtinių Tautų konvencija dėl kovos su neteisėta narkotinių priemonių ir psichotropinių medžiagų apyvarta.

20. Tai galbūt galėtų būti daroma bendradarbiaujant su nacionaliniais ir tarptautiniais suinteresuotaisiais subjektais, turinčiais ekspertinių žinių šioje srityje. Būtų galima išnagrinėti galimybes teikti paramą per NVO ir JT. Taip pat reikia remti iniciatyvas, kuriomis siekiama skatinti regioninį bendradarbiavimą, tokiu būdu siekiant kovoti su tarpvalstybine prekyba narkotikais.
21. **Neteisėta prekyba šaunamaisiais ginklais.** Iki šiol Afganistanas nebuvo neteisėtos prekybos šaunamaisiais ginklais kilmės šalis. Šaunamieji ginklai į ES neteisėtai pervežami kontrabanda siekiant parduoti daugiausia iš Vakarų Balkanų. Tikėtina, kad iš Afganistano į ES šaunamieji ginklai galėtų būti neteisėtai pervežami kontrabanda siekiant parduoti Pietryčių Europos maršrutu. Siekiant sumažinti vidutinės trukmės neteisėto ginklų pervežimo kontrabanda siekiant parduoti iš Afganistano į ES pavojų, ypač svarbu įgyvendinti 2020–2025 m. ES kovos su neteisėta prekyba šaunamaisiais ginklais veiksmų planą. Taip yra todėl, kad šis planas apima ir ES, ir Pietryčių Europos partneres (Vakarų Balkanus, Moldovą ir Ukrainą). Operatyviniams veiksams, apimantiems Vakarų Balkanus, turėtų būti teikiama pirmenybė ir jie turėtų būti stiprinami pasitelkiant atitinkamus EMPACT operatyvinių veikslių planus, pvz., susijusius su neteisėta prekyba šaunamaisiais ginklais ar didelės rizikos nusikaltėlių tinklais, siekiant kovoti su neteisėta prekyba šaunamųjų ginklų dalimis. Europolas turėtų stebėti šaunamųjų ginklų ar jų komponentų platinimą internetu. Šiame kontekste, siekiant geresnio jų aptikimo, reikėtų stiprinti bendradarbiavimą su JAV ir greitųjų siuntų bendrovėmis. *Frontex* ir *CEPOL* turėtų sienos ir pakrančių apsaugos, teisėsaugos ir muitinės pareigūnams rengti daugiau mokymų apie šaunamųjų ginklų aptikimą. Neseniai parengtas *Frontex* šaunamųjų ginklų aptikimo vadovas turėtų būti viena iš pagrindinių priemonių, skirtų pirminės grandies pareigūnams, visų pirma sienos apsaugos ir muitinės pareigūnams. *FRONTEX*, bendradarbiaudama su Vakarų Balkanų valdžios institucijomis ir padedama ES ir tarptautinių partnerių, turėtų parengti Vakarų Balkanuose naudotiną versiją.

22. **Neteisėta prekyba antikvariniais daiktais.** Tai susiję su neteisėtos prekybos kultūros vertybėmis iš Afganistano stebėseną ir išsamiu rizikos vertinimu. Šią veiklą turi vykdyti Europolas remiant EMPACT, pavyzdžiui, vykdant operaciją „Pandora“ arba kitą operatyvinę veiklą, pavyzdžiui, operaciją „Harmakhis“. Tai galėtų būti įtraukta į 2022 m. EMPACT operatyvinių kovos su organizuotu turtiniu nusikalstamumu veiksmų planą. Komisija turėtų apsvarstyti galimybę paskelbti specialų naują perspėjimą meno rinkai ir sienų valdymo institucijoms, prašydama jų būti budrioms ir deramai stropioms kultūros vertybių iš Afganistano atžvilgiu. Tai galima padaryti bendradarbiaujant su Interpolu, UNESCO, Pasaulio muitinių organizacija (PMO), UNODC ir Tarptautine muziejų taryba (ICOM) ir neoficialiu kultūros vertybių srityje veikiančių teisėsaugos institucijų ir ekspertų tinklu (EU CULTNET). Komisija galėtų apsvarstyti galimybę pradėti įgyvendinti projektus, kurių metu būtų skaitmeninami Europoje ir galbūt kitose šalyse esantys Afganistano kultūros artefaktai, kurie jau cirkuliuoja apyvartoje. Taip būtų siekiama padėti nustatyti iš Afganistano pavogtus artefaktus. Būtų galima išnagrinėti galimybę visapusiškai ir laikinai uždrausti kultūros vertybių importą iš Afganistano. Komisija, atsižvelgdama į būsimą kovos su neteisėta prekyba kultūros vertybėmis veiksmų planą, turi sukurti greitojo reagavimo sistemą, kad būtų užtikrintos neatidėliotinos priemonės.

23. **Neteisėtas migrantų gabenimas ir prekyba žmonėmis.** ES institucijos ir įstaigos, atitinkamos TVR agentūros, pvz., Europolas, Eurojustas, FRONTEX ir valstybės narės, turėtų, visų pirma pasitelkdamos EMPACT ir galbūt įtraukdamos tai į 2022 m. operatyvinių veiksmų planą²⁵, stiprinti dabartines pastangas kovoti su organizuotomis nusikalstamomis ir teroristinėmis grupėmis, kurios sudaro palankesnes sąlygas neteisėtam migrantų gabenimui ir prekybai žmonėmis ir tai finansiškai išnaudoja. Šiame kontekste ES turėtų stiprinti bendradarbiavimą su Afganistano kaimyninėmis šalimis, taip pat su savo regioniniais partneriais. Reikia kovoti su migracijos instrumentalizavimu politiniais tikslais ir kitomis hibridinėmis grėsmėmis kaip saugumo rizika²⁶.
24. Taip pat būtų galima apsvarstyti galimybę **EMPACT iniciatyvoje, susijusioje su nusikaltėlių lėšomis ir pinigų plovimu**, atsižvelgiant į jos horizontalųjį ir kompleksinį aspektą, skirti daugiau dėmesio Afganistanui, kad būtų remiami finansų tyrimai, susiję su terorizmą finansuojančia nusikalstama veikla. ES turi atidžiai stebėti būsimą Afganistano kovos su pinigų plovimu ir terorizmo finansavimu politiką bei praktiką ir tinkamu laiku apsvarstyti tolesnius veiksmus.

²⁵ Kovos su neteisėtu migrantų gabenimu prioritetas, kovos su prekyba žmonėmis prioritetas ir bendras horizontalus strateginis tikslas – kovoti su suklastotų ir netikrų dokumentų, kaip įgalinimo priemonės, tiekimu.

²⁶ 2021 m. rugpjūčio 31 d. ES Taryba (teisingumas ir vidaus reikalai) pareiškė, kad ji „reaguos į bandymus instrumentalizuoti neteisėtą migraciją politiniais tikslais ir kitas hibridines grėsmes, be kita ko, rengdama naujas priemones“.